

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Kodas 124111348, T. Vrublevskio g. 6, LT-01143 Vilnius, tel. (8 5) 261 6063, faksas (8 5) 261 5366,
el. p. bendras@lsa.lt, atsisk. sąsk. LT287044060001377867 AB SEB bankas, banko kodas 70440

Finansų ministerijai

2023-03-09 Nr. (17)-SD-165

I 2023-02-28 Nr.((2.33Mr-04)-5K-2117687)-6K-2301337

DĖL VYRIAUSYBĖS IŠVADOS PROJEKTO DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ PAJAMŲ NUSTATYMO METODIKOS ĮSTATYMO NR. VIII-385 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-728

Lietuvos savivaldybių asociacija apklausė savivaldybes dėl Finansų ministerijos pateikto derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo Nr. VIII-385 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-728“ projekto.

Savivaldybės nepritaria šiam Vyriausybės nutarimo projektui. Dauguma atsakiusių savivaldybių siūlo, kad dėl Lietuvos Respublikos Seimo ir (ar) Vyriausybės priimtų sprendimų susidariusios gyventojų pajamų mokesčio netektys savivaldybėms būtų kompensuotos 100 procentų.

Alytaus rajono savivaldybė pažymėjo, kad gyventojų pajamų atskaičius mokesčius augimas nedaro apčiuopiamo poveikio savivaldybių biudžetų išlaidoms, nes didėjant minimaliai mėnesinei algai kartu didėja ir remiamos pajamos, pagal kurias yra skaičiuojamos socialinės išmokos, be to, atsižvelgiant į esamą ekonominę situaciją ir gyventojų išlaidas energetiniams kaštams, savivaldybės įpareigos didinti socialinių pašalpų ir kompensacijų išlaidas. Didėjant gyventojų gaunamoms pajamoms didėja ir kainos, o efektą per pridėtinės vertės mokesčio surinkimą gauna tikrai valstybės biudžetas.

Tauragės rajono savivaldybė nurodė, kad 2023 metais kompensacijų už šildymą išlaidos auga iki 10 kartų. Taigi, didinamo NPD įtaka kompensacijų išlaidoms yra labai nežymi ir neatsveria kitų neigiamų veiksnių įtakos šioms išlaidoms.

Lietuvos savivaldybių asociacija atkreipia dėmesį, kad dabartinė GPM netekčių naštos pasidalijimo tarp valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų proporcija (kai valstybės biudžetui tenka 70 procentų GPM netekčių našta, o savivaldybių biudžetams – 30 procentų) nėra pagrįsta ir neatitinka valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų pajamų proporcijų. Pažymėtina, kad GPM pajamomis yra finansuojamos savarankiškos savivaldybių funkcijos ir GPM netektys įtakoja tik šių funkcijų vykdymą, todėl šias proporcijas reikėtų įvertinti pagal savivaldybių pajamų be dotacijų apimtį. Konsoliduotame valstybės ir savivaldybių biudžete pajamos savarankiškomis savivaldybių funkcijoms sudaro tik apie 15 procentų.

Tačiau GPM netekčių naštos pasidalijimo proporcijos pakoregavimas dar neišspręstų principinio klausimo. Centrinės valdžios sprendimai apskritai neturėtų būti įgyvendinami savivaldybių biudžetų sąskaita. Kai savivaldybės savo mokestiniais sprendimais mažina pajamas, jos 100 procentų prisiima netektis ir neperkelia dalies netekčių valstybės biudžetui. Lygiai toks pats principas turėtų būti taikomas ir centrinės valdžios mokestinių sprendimų atžvilgiu. Kai sprendimus priima centrinės valdžios institucijos, valstybės biudžetas turėtų 100 procentų prisiimti finansines netektis ir neperkelti dalies jų savivaldybių biudžetams.

Jeigu centrinė valdžia savo sprendimais atima dalį savivaldybių pajamų ir taip pažeidžia savivaldybių pajamų autonomijos principą, tai gali labai sumažinti savivaldybių motyvaciją auginti GPM pajamas skatinant verslą ir investicijas.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Seime atstovaujamų politinių partijų ir Lietuvos savivaldybių merų 2020 m. rugsėjo 3 d. pasirašyto memorandumo 8 straipsnyje numatyta: „Užtikrinti savivaldybių nuosavų pajamų šaltinių neliečiamumą ir stabilumą. Siekti, kad Seimo ar Vyriausybės sprendimai, kurie mažintų savivaldybių biudžetų prognozuojamas pajamas dėl GPM netekimo, būtų kompensuojami iš valstybės biudžeto.”

Savivaldybės yra ypač pažeidžiamos ir priklausomos nuo GPM pajamų dydžio svyravimų, nes apie 90 proc. jų pajamų sudaro įplaukos iš GPM. Nors ir valstybės biudžetas patiria GPM netektis dėl NPD didinimo ir kitų sprendimų, tačiau valstybės ir savivaldybių situacija nėra simetriška – valstybės sektorius yra mažiau jautrus šiems svyravimams, nes valstybė turi dar kitus reikšmingus pajamų šaltinius ir gerokai didesnes nei savivaldybės skolinimosi galimybes. Mažinant darbo apmokestinimą, dalis GPM netekčių grįžta į valstybės biudžetą per vartojimo mokesčius, t. y. valstybės biudžetui tenkančios GPM netektys didele dalimi automatiškai kompensuojasi. Tuo tarpu savivaldybės tokių galimybių neturi ir GPM netektys joms yra itin skausmingos.

Siekiant stiprinti savivaldybių finansinį savarankiškumą ir užtikrinti savivaldybių GPM pajamų autonomiją bei pašalinti NPD didinimo ir kitų centrinės valdžios sprendimų neigiamą įtaką savivaldybių biudžetams, siūlome Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatyme sugrąžinti nuostatą, galiojusią iki 2018 m. ir numatančią 100 procentų kompensuoti savivaldybėms prognozuojamas GPM netektis, kurias nulemia centrinės valdžios sprendimai.

Direktore

Roma Žakaitienė